

ČESKÝ JAZYK

Zkušební **katalog**
k státní maturitě
ve školním roce 2022/2023

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

ZKUŠEBNÍ KATALOG K **STÁTNÍ MATURITĚ** VE ŠKOLNÍM ROCE 2022/2023
ČESKÝ JAZYK

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

OBSAH

ÚVOD	5
1. ZKUŠEBNÍ OBLASTI	6
2. VZDĚLÁVACÍ VÝSTUPY	7
2.1. JAZYK	7
2.2. TEORIE LITERATURY A DĚJINY LITERATURY	8
2.3. PÍSEMNÁ PRÁCE	8
3. STRUKTURA ZKOUŠKY	10
4. TECHNICKÝ POPIS ZKOUŠKY	12
4.1. DÉLKA ZKOUŠKY	12
4.2. PRŮBĚH ZKOUŠKY A ZPŮSOB ŘEŠENÍ	12
4.3. POMŮCKY	12
5. POPIS BODOVÁNÍ	13
5.1. HODNOCENÍ PRVNÍ ČÁSTI ZKOUŠKY	13
5.2. HODNOCENÍ DRUHÉ ČÁSTI ZKOUŠKY	13
6. PŘÍKLADY ÚLOH	15
6.1. PŘÍKLADY ÚLOH S VÝBĚREM Z VÍCE ODPOVĚDÍ	15
6.2. PŘÍKLAD PÍSEMNÉ PRÁCE	17
7. PŘÍPRAVA NA ZKOUŠKU	18

ÚVOD

Zkouška z českého jazyka nepatří do povinné části státní maturity pro žáky české národnostní menšiny, ale je určena pro kandidáty¹, kteří mají zájem skládat maturitní zkoušku z Českého jazyka a literatury.

Zkušební katalog k státní maturitní zkoušce z Českého jazyka a literatury je základní zkušební dokument, ve kterém je uveden a vysvětlen obsah zkoušky, kritéria a způsoby zkoušení a hodnocení vědomostí ve školním roce 2022/2023.

Vychází z platného Kurikula pro vyučovací předmět Český jazyk pro základní a střední školy s výukou v jazyce a písmu české národnostní menšiny v Republice Chorvatsko² (Model A).

Obsahuje následující kapitoly:

1. Zkušební oblasti
2. Vzdělávací výstupy
3. Struktura zkoušky
4. Technický popis zkoušky
5. Popis bodování
6. Příklady úloh
7. Příprava na zkoušku.

V první a druhé kapitole je uvedeno, co se zkouší při zkoušce. V první kapitole se uvádějí zkušební oblasti a v druhé klíčové vědomosti a dovednosti, které si kandidát má osvojit.

Ve třetí, čtvrté a páté kapitole jsou popsány způsoby zkoušení, struktura a forma zkoušky, typy úloh a způsob řešení a hodnocení úloh a zkušebních celků.

V šesté kapitole jsou uvedeny příklady úloh s podrobným vysvětlením a v sedmé kapitole je vysvětleno, jak se připravit na zkoušku.

¹ Termín „kandidát“ ve zkušebním katalogu neoznačuje rozdíl mezi pohlavími a platí pro kandidáty i kandidátky.

² NN, br. 114/2019–2282, Odluka o donošenju kurikulumu za nastavni predmet Češki jezik za osnovnu i srednju školu s nastavom na jeziku i pismu češke nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj (Model A).

1. ZKUŠEBNÍ OBLASTI

Zkouškou z Českého jazyka a literatury se prověřují znalosti a dovednosti z jazyka, teorie literatury a dějin literatury, porozumění přečtenému textu a užívání českého spisovného jazyka.

2. VZDĚLÁVACÍ VÝSTUPY

V této kapitole jsou pro každou zkušební oblast uvedeny vzdělávací výstupy, tj. konkrétní popis toho, co musí kandidát znát a čemu musí rozumět, aby dosáhl požadovaného výsledku při zkoušce státní maturity z Českého jazyka.

2.1. JAZYK

Od kandidáta se očekává, že umí:

- základní jazykové pojmy,
- slovní druhy a jejich morfologické kategorie,
- rozlišit spisovný a nespisovný jazyk.

Od kandidáta se očekává, že používá:

- dostatečnou slovní zásobu,
- jednoznačná a mnohoznačná slova,
- synonyma, homonyma, antonyma.

Od kandidáta se očekává, že správně:

- píše velká a malá písmena,
- píše i / y a í / ý po tvrdých a měkkých souhláskách,
- píše i / y a í / ý v kořeni slova,
- píše i / y a í / ý v předponách a koncovkách,
- píše i / y a í / ý v příponách,
- píše koncovky při shodě přísudku s podmětem,
- označuje délku samohlásek,
- používá interpunkci,
- píše slova, která obsahují ě, s, z,
- píše přejatá slova.

Od kandidáta se očekává, že správně:

- tvoří slova s předponami, příponami a koncovkami,
- tvoří slova zkracováním,
- rozumí významu přejatých slov a správně je používá.

2.2. TEORIE LITERATURY A DĚJINY LITERATURY

Od kandidáta se očekává, že:

- rozlišuje texty lyrické, epické, dramatické, vědecké a publicistické a jejich kompozici,
- rozumí přečtenému textu,
- rozeznává literární druhy a literární žánry,
- všímá si zvláštností v tvorbě různých autorů.

Od kandidáta se očekává, že rozumí následujícím dílům:

Balabán, Jan: *Povídky*

Borovský, Karel Havlíček: *Křest sv. Vladimíra*

Čapek, Karel: *Povídky z jedné a druhé kapsy*

Čelakovský, František Ladislav: *Ohlas písní českých*

Drda, Jan: *Hrátky s čertem*

Drda, Jan: *Němá barikáda*

Erben, Karel Jaromír: *Kytice*

Hašek, Jaroslav: *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*

Havel, Václav: *Zahradní Slavnost*

Holub, Miroslav: *Kam teče krev*

Jarchovský, Petr: *Pelišky* (filmová povídka)

Jarchovský, Petr: *Pupendo* (filmová povídka)

Kainar, Josef: *Stříhali dohola malého chlapečka*

Kundera, Milan: *Žert*

Mácha, Karel Hynek: *Máj*

Neruda, Jan: *Povídky malostranské*

Pavel, Ota: *Smrt krásných srnců*

Procházková, Iva: *Uzly a pomeranče*

Seifert, Jaroslav: *Poštovní holub*

Sís, Petr: *Zed'*

Skácel, Jan: *Dům*

Škvorecký, Josef: *Zbabělci*

Sova, Antonín: *Květy intimních nálad*

Tyl Kajetán, Josef: *Fidlovačka aneb žádný hněv a žádná rvačka*

Tyl Kajetán, Josef: *Strakonický dudák*

Viewegh, Michael: *Báječná léta pod psa*

Voskovec-Werich-Ježek: *Ze slavných písniček Osvobozeného divadla*

Wolker, Jiří: *Těžká hodina.*

2.3. PÍSEMNÁ PRÁCE

Písemná práce zkouší porozumění zadanému tématu a použití českého spisovného jazyka.

Od kandidáta se očekává, že je schopen:

- napsat text podle zadaných kritérií,
- používat jazykové prostředky, které odpovídají danému tématu,
- napsat smysluplný, strukturovaný a koherentní text,
- zvolit vhodné jazykové a stylistické výrazové prostředky,
- napsat písemnou práci v omezené době s požadovaným počtem slov,
- používat pravidla českého spisovného jazyka,
- psát čitelně a správně.

3. STRUKTURA ZKOUŠKY

Zkoušku z Českého jazyka a literatury tvoří dvě části, které se konají zvlášť. Struktura zkoušky je uvedena v tabulce 1.

Tabulka 1. Struktura maturitní zkoušky

ZKUŠEBNÍ CELEK	NÁZEV	TRVÁNÍ	PODÍL Z CELKOVÉHO POČTU BODŮ	POMŮCKY	PŘÍLOHY
1.	Jazyk a literatura (teorie a dějiny literatury a porozumění přečtenému textu)	90 minut	71,4 %	Propisovací tužka s modrou nebo černou náplní	Úlohy s výchozím literárním textem a bez výchozího textu
2.	Písemná práce (užívání českého spisovného jazyka)	90 minut	28,6 %	Propisovací tužka s modrou nebo černou náplní	Zadané téma písemné práce a pokyny
CELKEM		180 MINUT	100 %		

V první části zkoušky je nutné řešit uzavřené úlohy, které zkoušejí znalosti a dovednosti v oblasti jazyka, teorie a dějin literatury a porozumění přečtenému textu. Struktura první části zkoušky je uvedena v tabulkách 2 a 3. První část zkoušky obsahuje 50 úloh s výběrem odpovědi. Z toho je 40 úloh s výběrem odpovědi souvisejících se čtyřmi výchozími texty (text lyrický, epický, dramatický a neliterární). Každý literární text má 10 úloh (2 úlohy z jazyka, 2 úlohy z literární teorie, 3 úlohy z dějin literatury a 3 úlohy z porozumění výchozího textu). Neliterární text má 10 úloh (5 úloh z porozumění textu a 5 úloh z jazyka). Deset úloh je bez výchozího textu (5 úloh z teorie literatury a 5 úloh z dějin literatury).

Ve druhé části zkoušky je nutné napsat písemnou práci v rozsahu minimálně 250 až 350 slov na dané téma a podle uvedených pokynů. Písemná práce, která má méně než 250 slov, tj. neobsahuje dostatečný počet slov, nebude hodnocena. Toleruje se o 10 % méně, než je minimální počet slov. V písemné práci se hodnotí porozumění danému tématu, logická struktura písemné práce a použití českého spisovného jazyka. Prvky hodnocení písemné práce jsou uvedeny v páté kapitole *Popis bodování*.

Tabulka 2. Struktura první části zkoušky se čtyřmi výchozími texty

HODNOCENÁ ČÁST	HODNOCENÝ JEV	TYPY ÚLOH	POČET ÚLOH	POČET BODŮ
Porozumění textu	Jazyk (fonetika a fonologie, lexikologie, morfologie, syntax, stylistika, pravopis) Teorie literatury Teorie a dějiny literatury a korelace s ostatními druhy umění a obory (film, divadlo, historie, dějiny umění, zeměpis...)	Úlohy s výběrem z více odpovědí	Celkem 30 úloh (ke každému ze tří výchozích textů 2 úlohy z jazyka, 2 z teorie literatury, 3 z dějin literatury a 3 z porozumění textu)	30
Porozumění textu	Jazyk (fonetika a fonologie, lexikologie, morfologie, syntax, stylistika, pravopis)		Celkem 10 úloh (5 úloh z porozumění textu, 5 úloh z jazyka)	10
CELKEM			40	40

Tabulka 3. Struktura prvního zkušebního celku bez výchozích textů

HODNOCENÁ OBLAST	HODNOCENÁ PODOBLAST	TYPY ÚLOH	POČET ÚLOH	POČET BODŮ
Literatura	Teorie literatury Dějiny literatury Korelace s ostatními druhy umění a obory (film, divadlo, dějiny, dějiny umění, zeměpis...)	Úlohy s výběrem z více odpovědí	Celkem 10 úloh (5 úloh z teorie literatury a 5 úloh z dějin literatury)	10
CELKEM			10	10

4. TECHNICKÝ POPIS ZKOUŠKY

4.1. DÉLKA ZKOUŠKY

Zkouška z Českého jazyka a literatury trvá 180 minut.

První část zkoušky (*Jazyk a literatura*) trvá 90 minut a druhá část zkoušky (*Písemná práce*) trvá 90 minut.

Časový harmonogram zkoušky bude zveřejněn na webových stránkách *Národního centra pro zjišťování výsledků vzdělávání* (www.ncvvo.hr).

4.2. PRŮBĚH ZKOUŠKY A ZPŮSOB ŘEŠENÍ

Jazyk a literatura

Kandidáti dostanou zabezpečenou obálku obsahující zkušební sešit a list na odpovědi. Je důležité pečlivě si přečíst text obecných pokynů a text pokynů k řešení úloh a označení správných odpovědí.

Písemná práce

Kandidáti dostanou zabezpečenou obálku obsahující zkušební sešit, list na koncept, list pro hodnotitele 1 a list pro hodnotitele 2.

Od kandidátů se očekává, že si pečlivě přečtou pokyny k psaní písemné práce. Při psaní písemné práce kandidáti mohou použít list na koncept, ale na konci svou písemnou práci mají opsat na čistopis.

Pokud kandidát udělá chybu, má přeškrtnout nesprávnou odpověď, dát ji do závorky, napsat správnou odpověď a podepsat se paraferou (jenom zkrácený podpis a ne celé jméno a příjmení) vedle správné odpovědi.

4.3. POMŮCKY

Při psaní zkoušky je dovoleno používat pouze propisovací tužku s modrou nebo černou náplní.

5. POPIS BODOVÁNÍ

Na zkoušce je možné dosáhnout **80 bodů**.

5.1. HODNOCENÍ PRVNÍ ČÁSTI ZKOUŠKY

V první části zkoušky je možné dosáhnout 50 bodů.

Za každou správně odznačenou odpověď se získává jeden bod. Za nesprávné odpovědi se negativní body nedávají.

5.2. HODNOCENÍ DRUHÉ ČÁSTI ZKOUŠKY

Ve druhé části zkoušky je možné dosáhnout 30 bodů. Písemné práce hodnotí kvalifikovaní hodnotitelé podle jednotné hodnotící stupnice. Písemná práce bude hodnocena 0 (nula) body:

- pokud se kandidát nedrží zadaného tématu,
- pokud text nemá dostatečný počet slov (toleruje se o 10 % méně než minimální počet slov),
- pokud je rukopis zcela nečitelný,
- pokud je text napsán velkými tiskacími písmeny.

Prvky hodnocení druhé části zkoušky jsou uvedeny v tabulce 5.

Tabulka 5. Prvky hodnocení druhé části zkoušky

A POROZUMĚNÍ ZADANÉHO TÉMATU		
SLOŽKA HODNOCENÍ	MAXIMÁLNÍ POČET BODŮ	PODÍL ČÁSTI NA CELKOVÉM POČTU BODŮ
A1 Porozumění a přemyšlení o zadaném tématu	5	33,33 %
A2 Odůvodnění	5	
B LOGICKÁ STAVBA TEXTU		

B1 Obsahová stavba textu	2	26,66 %
B2 Logická návaznost vět	4	
B3 Vhodný styl vyjadřování	2	
C POUŽITÍ SPISOVNÉHO ČESKÉHO JAZYKA		
SLOŽKA HODNOCENÍ	MAXIMÁLNÍ POČET BODŮ	PODÍL ČÁSTI NA CELKOVÉM POČTU BODŮ
C1 Správné použití syntaktických pravidel	2	40,01 %
C2 Správné použití pravopisných pravidel	4	
C3 Správné použití morfologických pravidel	2	
C4 Správná volba lexika	4	
CELKEM	30	100%

6. PŘÍKLADY ÚLOH

V této kapitole jsou uvedeny příklady úloh.

Ke každému příkladu úloh jsou nabídnuty pokyny, správná odpověď, vzdělávací výstup a způsob bodování.

6.1. PŘÍKLADY ÚLOH S VÝBĚREM Z VÍCE ODPOVĚDÍ

Úloha s výběrem z více odpovědí se skládá z pokynu (který popisuje, jak úlohu vyřešit, a který je společný pro všechny úlohy tohoto typu), základu otázky (ve které je zadaná úloha) a čtyř nabízených odpovědí, z nichž je jedna správná. Správnou odpověď musíte označit znakem X na listu na odpovědi.

V následující úloze je z více nabízených odpovědí správná pouze jedna odpověď.

Správnou odpověď musíte označit znakem X na listu na odpovědi.

Příklad:

Který z následujících autorů psal pohádky?

- A. Karel Čapek
- B. Josef Dobrovský
- C. Josef Jungmann
- D. Václav Kliment Klicpera

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A. Karel Čapek

VZDĚLÁVACÍ VÝSTUP: Kandidát interpretuje literární text, diskutuje o autorovi a jeho díle.

BODOVÁNÍ:

1 bod – správná odpověď

0 bodů – chybná odpověď, bez odpovědi nebo je označeno více odpovědí

Příklad:

Jaký umělecký prostředek je v následujících verších?

Haj si mne. Braň si mne. Neoslyš matky.

Haj si mne. Braň si mne. Ať shoří statky?

- A. anafora
- B. epanastrofa
- C. epifora
- D. epizeuxis

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A. Anafora

VZDĚLÁVACÍ VÝSTUP: Poznat autory a jejich díla, základní funkční styly, zjistit podrobnosti a myšlenky přímo uvedené v textu, číst a interpretovat literární texty, určit jejich téma, žánr a kompozici, používat stylové prostředky.

BODOVÁNÍ:

1 bod – správná odpověď

0 bodů – chybná odpověď, bez odpovědi nebo označeno více odpovědí

Příklad:

Který slovní druh je slovo **svědomitý**?

- A. podstatné jméno
- B. přídavné jméno
- C. částice
- D. citoslovce

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B. přídavné jméno

VZDĚLÁVACÍ VÝSTUP: rozlišovat slovní druhy

ZPŮSOB BODOVÁNÍ:

1 bod – správná odpověď

0 bodů – chybná odpověď, bez odpovědi nebo je označeno více odpovědí

6.2. PŘÍKLAD PÍSEMNÉ PRÁCE

Pozorně si přečtěte téma písemné práce a pokyny ke psaní písemné práce.

Písemnou práci vytvořte jako ucelené dílo s úvodem, statí a závěrem.

Dávejte pozor, aby vaše písemná práce byla pravopisně a gramaticky správná.

Pořadí nabízených pokynů vás nezavazuje při tvoření slohové práce.

Příklad:

Téma: Týden bez mobilního telefonu

Pokyny ke psaní písemné práce

1. Popište výhody a nevýhody mobilních telefonů.
2. Popište, které aplikace používáte na svém mobilním telefonu.
3. Popište situace, ve kterých byl pro vás váš mobilní telefon obzvláště užitečný.
4. Popište svůj vlastní názor na telefonování mobilním telefonem a posuďte, kdy je užitečné a kdy obtěžuje.
5. Posuďte, zda je slušné telefonovat a psát zprávy, když jste ve společnosti.

7. PŘÍPRAVA NA ZKOUŠKU

Literaturou pro přípravu k maturitní zkoušce z Českého jazyka a literatury jsou všechny učebnice schválené Ministerstvem vědy a vzdělání pro gymnázia.

Kandidátům se doporučuje prostudovat zkušební katalog a materiály vydané *Národním centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání* a vyřešit vzorovou zkoušku.

Způsob skládání maturitní zkoušky a opatření, která se vydávají v případě nepovoleného chování kandidáta jsou stanoveny dokumentem Pravidník o polaganju državne mature (Narodne novine, 1/13, 41/19, 127/19, 55/20, 53/21 i 126/21).

Literatura

1. Věra Martinková a kol.: Čítanka 1, Fraus, 2009.
2. Věra Martinková a kol.: Čítanka 2, Fraus, 2009.
3. Věra Martinková a kol.: Čítanka 3, Fraus, 2009.
4. Věra Martinková a kol.: Čítanka 4, Fraus, 2009.
5. Marie Sochrová, Český jazyk v kostce (Přepracované vydání 2007), Fragment, 1. vydání 2007.
6. Marie Sochrová, Čtenářský deník k literatuře v kostce pro střední školu, Fragment, 1. vydání 2007.
7. Marie Sochrová, Čítanka I k literatuře v kostce, Fragment, 1. vydání 2007.
8. Marie Sochrová, Čítanka II k literatuře v kostce, Fragment, 1. vydání 2007.
9. Marie Sochrová, Čítanka III k literatuře v kostce, Fragment, 1. vydání 2007.
10. Marie Sochrová, Čítanka IV k literatuře v kostce, Fragment, 1. vydání 2007.
11. J. Lehár, A. Stich, J. Janáčková, J. Holý: Česká literatura od počátků k dnešku, Nakladatelství Lidové noviny, 1998.

